

1

2

PALLIATIEF NETWERK ARRONDISSEMENT LEUVEN

Wie zijn ze?
Wat doen ze?
Wat drijft hen?

3

Ondersteuning en
optimale uitbouw
van palliatieve
zorg in het
arrondissement
Leuven

Twee structuren:
netwerk en MBE

Pluralistische vzw

Tweedelijsfunctie

OPDRACHT

4

WWW.PANAL.BE

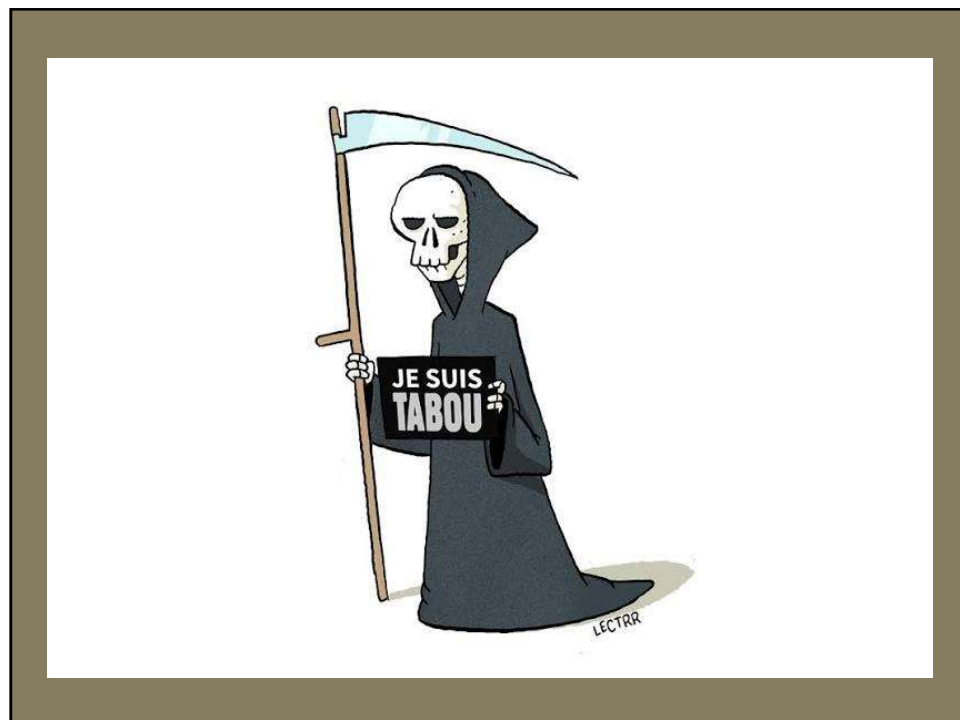

THUISZORG NETWERK VORMING VRIJWILLIGERS NIEUWS STEUN ONS ORGANISATIE CONTACT

5

5

6

PALLIATIEVE ZORG

7

Palliatieve zorg is alle zorg die geboden wordt aan patiënten met een levensbedreigende aandoening en hun naasten, met als doel hun levenskwaliteit te verbeteren.

8

VIER DIMENSIES

LICHAMELIJK
Pijn
Ongemakken
Medicatie
...

EMOTIONEEL
Gevoelens (angst, woede,
depressie)
Ervaringen uit verleden

**PATIENT
EN
NAASTEN**

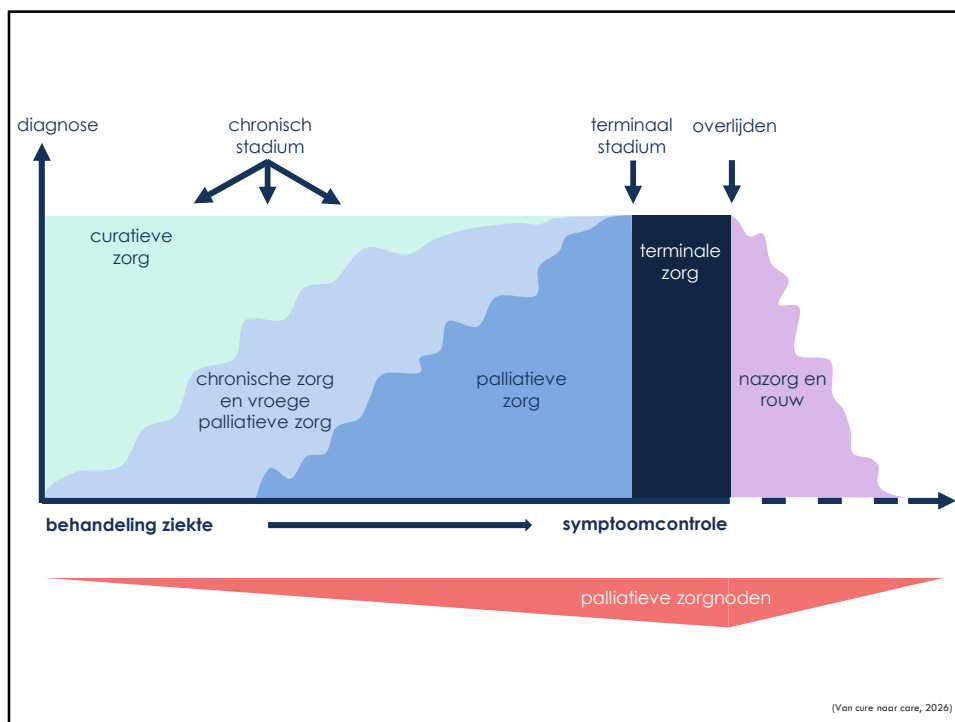
SPIRITUEEL
Schuldzin/onzin
Geloofsovertuiging
Levensvisie

SOCIAAL
Werk/gezin/hobby
financieel/materieel

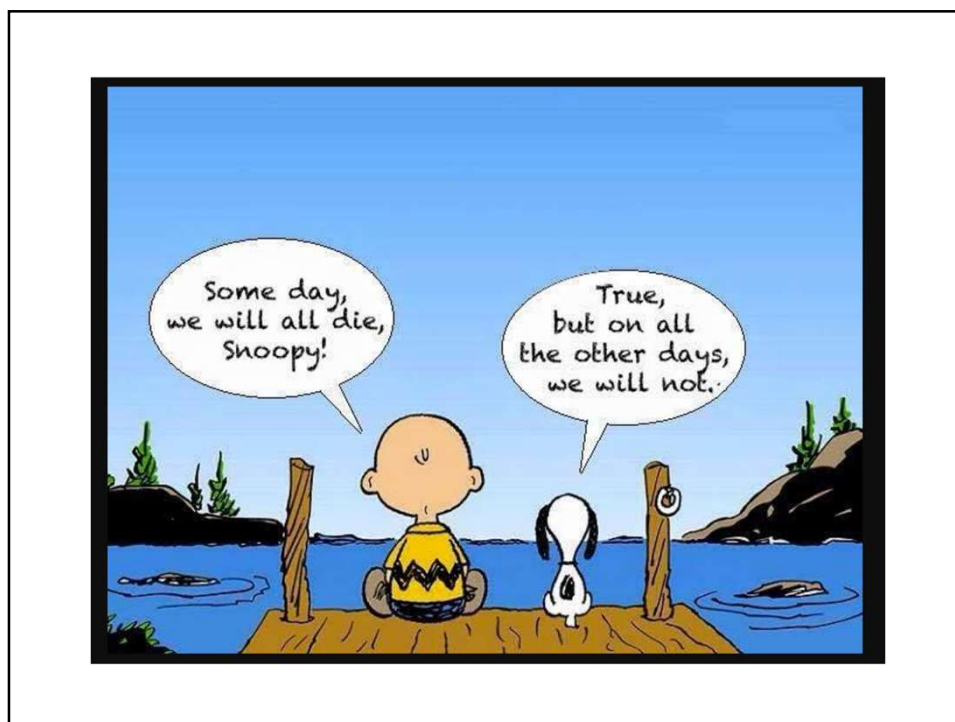
9

PALLIATIEVE ZORG IS NIET
HETZELFDE ALS TERMINALE ZORG

10

11

12

VERSCHILLENDE REACTIES

'Is dat echt nodig?'

'Het was nu net gezellig.'

'Komt de erfenis misschien niet rap genoeg?'

'Daar moet jij u niet mee bemoeien.'

'Dat is nu nog niet aan de orde.'

13

14

PROGRAMMA

Vroegtijdige zorgplanning

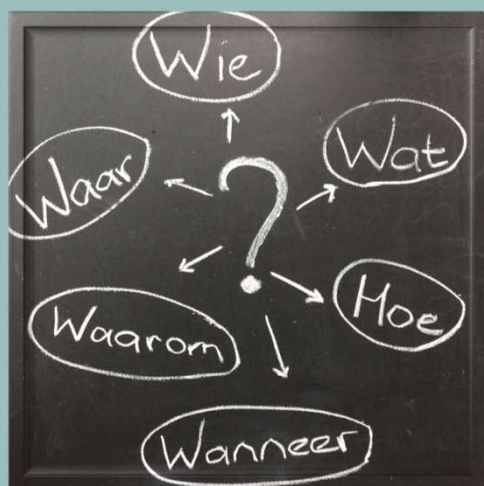
Wilsverklaring

Euthanasie

Palliatieve sedatie

15

Vroegtijdige zorgplanning

16

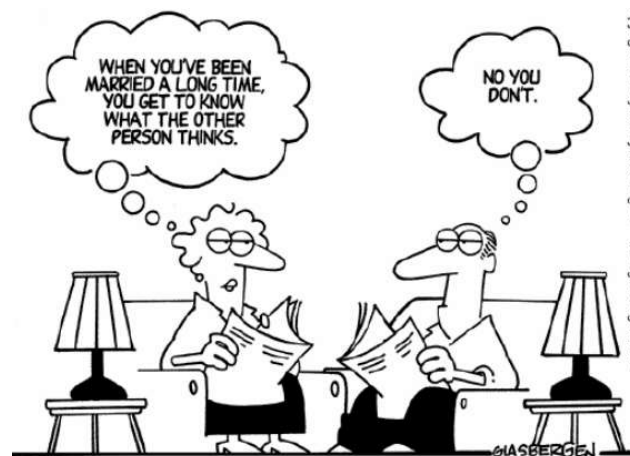
WAT IS VROEGTIJDIGE ZORGPLANNING?

= nadenken over je toekomstige zorg

- Continu en dynamisch proces
- Tussen de patiënt, naasten en zorgverleners
- Expliciteren van waarden en voorkeuren van de patiënt

17

BELANG VAN VROEGTIJDIGE ZORGPLANNING

18

BELANG VAN VROEGTIJDIGE ZORGPLANNING

Recht om eigen keuzes te maken

Kan gevoel van vertrouwen,
verbondenheid en rust geven

Helpend voor de naasten

Geeft rust aan het sterfbed,
ruimte voor afscheid

19

IS DIT EEN IDEEAAL
MOMENT?

(Spoed 24/7 UZ Gent)

20

SIGNALEN VAN DE ZORGVRAGER

DIRECT

“Ik wil een wilsverklaring
opmaken”

NIET-DIRECT

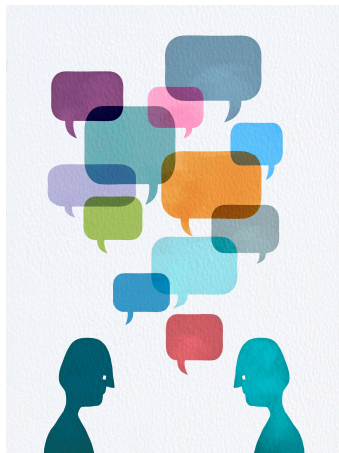
“Ik heb vannacht gedroomd
over mijn overleden man.”

21

22

HOE?

Goede
voorbereiding

Gesprek zelf

Herzien en
updaten
(! Dynamisch)

23

WAT GA JE BEVRAGEN?

Ideeën over een goed leven

Voorkeuren van huidige zorg en behandeling

Voorkeuren voor de toekomstige zorg en zorgdoelen

Ideeën en/of bezorgdheden over de toekomst

Belangrijke wensen en personen

...

24

WANNEER?

Naar aanleiding van
een ernstige
diagnose

Situaties die kunnen
leiden tot
wilsonbekwaamheid

Na opname in een
WZC

Na een
ziekenhuisopname

Bij de start van
palliatieve zorg

Op vraag

25

DEMENTIE

26

27

DE WET PATIËNTENRECHTEN (2002)

1. Het recht op kwaliteitsvolle zorg.	2. Het recht op vrije keuze van je zorgverlener.	3. Het recht op informatie over je gezondheidstoestand.
4. Het recht op geïnformeerde toestemming.	5. De rechten in verband met je patiëntendossier.	6. Het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer.
7. Het recht om klacht neer te leggen.	8. Het recht op bijstand door één of meerdere vertrouwenspersonen.	9. Het recht op pijnbehandeling.

(Vlaams Patiëntenplatform, 2024)

28

29

HOE KAN JE JE VOORBEREIDEN?

- Een vertegenwoordiger en vertrouwenspersoon aanduiden
- Een zorgvolmacht opmaken
- Een wilsverklaring opstellen

30

WAT IS HET VERSCHIL?

VERTROUWENSPERSOON

- Patiënt is wilsbekwaam
- Vertrouwenspersoon biedt ondersteuning
- Patiënt duidt deze persoon aan
- Beslist nooit in plaats van de patiënt

VERTEGENWOORDIGER

- Bij wilsonbekwaamheid
- Vertegenwoordiger handelt namens de patiënt
- Bewaakt de rechten en het belang van de patiënt
- Moet de negatieve wilsverklaring respecteren

31

[Aandelen kopen](#) [Genieten van voordelen](#) [Steun aan de samenleving](#) [Meebeslissen](#) [Over Cera](#)

[Home](#) > [Porticulieren](#) > [Nieuws](#) > [Webinar 'De kracht van een zorgvolmacht'](#)

Webinar 'De kracht van een zorgvolmacht'

24 april 2023

"Een zorgvolmacht is een document waarin je een persoon (of personen) naar keuze aanduidt, op het moment dat je nog wilsbekwaam bent, om in jouw plaats te handelen zodra je dat zelf niet meer kan. Iedereen kan belang hebben bij een zorgvolmacht. Tijdens dit webinar kwamen de voordelen aan bod die de zorgvolmacht biedt aan de betrokkene zelf en aan de omgeving. Zo'n zorgvolmacht kan ook een helpend instrument zijn wanneer de betrokkene de diagnose dementie kreeg, zich in een coma bevindt, kampt met geestelijke gezondheidsproblemen of een verstandelijke beperking heeft. Een zorgvolmacht wordt bij voorkeur samen met een notaris opgemaakt."

Hélène Goret, notaris in Overijse, schetste op toegankelijke wijze het wettelijk kader en de mogelijke inhoud die men aan de zorgvolmacht kan toekennen.

<https://www.youtube.com/watch?v=dNuZMqYxTao>

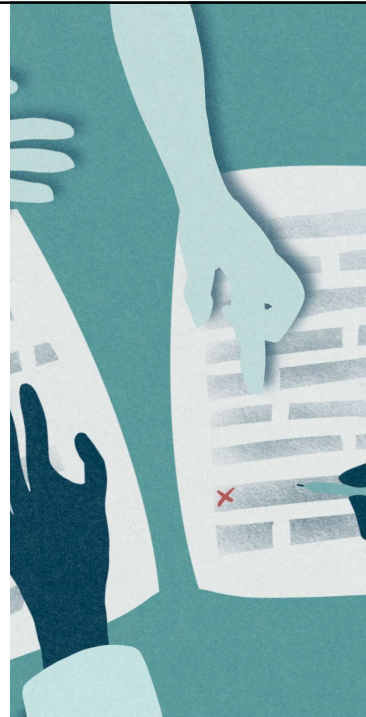
32

EEN WILSVERKLARING

Zolang je als patiënt helder kan denken en beslissen, kan je zeggen of je een behandeling aanvaardt of niet.

Als je je wil niet meer kan uiten, kan je bepaalde tussenkomsten weigeren via een wilsverklaring: negatieve wilsverklaring.

Een behandeling eisen kan niet!

33

A brochure cover for EIFplan (LevensEinde InformatieForum). The top features logos of various organizations including the Flemish Government, the Flemish Parliament, VAN, and others. The EIFplan logo is a green cross inside a circle. Below it, the text 'LevensEinde InformatieForum' is written. The brochure lists two topics: 'DE VOORAFGAANDE WILSVERKLARINGEN' and 'wegwijs in voorafgaande zorgplanning'. The main headline reads 'Iedereen heeft recht op een waardig levenseinde'. A green speech bubble contains the text 'Informatie over wat je concreet kan doen en vooraf kan plannen'. The background is a green water droplet on a green surface. On the left, a vertical red bar contains the website 'www.leif.be' and the phone number '078 / 15 11 55'. At the bottom, there are logos for 'mede-actiefarmers', 'forum', 'wem.mel', 'brel', and 'CWK 3337162'.

34

WILSVERKLARINGEN

Negatieve wilsverklaring

- Weigeren van specifieke behandelingen
- Wettelijk bindend
- Onbeperkt geldig in tijd

(Sinds 2 april 2020)

De verklaring inzake de wijze van teraardebestelling

35

WILSVERKLARINGEN

De verklaring voor orgaandonatie

Lichaamsschenking aan de wetenschap

Wilsverklaring inzake euthanasie

36

WET BETREFFENDE DE EUTHANASIE

28 MEI 2002

“Het opzettelijk levensbeëindigend handelen
door een andere dan de betrokkene
op diens verzoek.”

37

WANNEER SPREKEN WE NIET VAN EUTHANASIE?

“Euthanasie” op verzoek van de
familie

“Euthanasie” zonder verzoek van de
patiënt

Niet opstarten of stopzetten van
levensverlengende behandeling

Ophogen van medicatie om de dood
te versnellen

Palliatieve sedatie

38

WET OP EUTHANASIE

JUSTEL - Geconsolideerde wetgeving

<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2002/05/28/2002009590/justel>

Dossiënummer : 2002-05-28/37

Titel

28 MEI 2002. - Wet betreffende de euthanasie.

Situatie: De van kracht zijnde wijzigingen, gepubliceerd tot en met 29-03-2024, zijn verwerkt.

Bron: JUSTITIE

Publicatie : Belgisch Staatsblad van 22-06-2002 bladzijde : 28515

Inwerkingtreding : 20-09-2002 (ART. 16)

39

WET OP EUTHANASIE

De patiënt stelt de vraag naar euthanasie.

De arts voert de euthanasie uit.

De arts is niet verplicht om uit te voeren!

40

DEONTOLOGISCHE DOORVERWIJSP LICHT

41

TWEE MOGELIJKHEDEN

Actueel verzoek tot
euthanasie

Wilsverklaring
inzake euthanasie
bij onomkeerbaar
coma

42

EUTHANASIE BIJ DEMENTIE

43

PALLIATIEVE SEDATIE

“Het toedienen van sedativa in doseringen en combinaties die vereist zijn om het bewustzijn van een terminale patiënt zoveel als nodig te verlagen om één of meerdere refractaire symptomen op adequate wijze te controleren.

Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen, 2020

44

VOORWAARDEN

- Patiënt is terminaal (stervende)
- Er is minstens 1 refractair symptoom
- Indien de patiënt wilsbekwaam is:
  - toestemming nodig

Indien de patiënt wilsonbekwaam is:

- wilsverklaring?
- consensus tussen behandelende arts, team, patiënt en naasten

45

**ZIJN ER MAAR TWEE
KEUZES?**

46

WET OP PALLIATIEVE ZORG

14 JUNI 2002

“Elke patiënt heeft, ongeacht zijn levensverwachting, recht op palliatieve zorg als hij zich bevindt in een vergevorderd of terminaal stadium van een ernstige evolutieve en levensbedreigende ziekte.”

47

PIJN- EN SYMPTOOMCONTROLE

Doel: pijn en andere klachten verlichten en zo het comfort en de levenskwaliteit verbeteren.

Vroeg inzetten: kan al vroeg in het ziekteverloop, naast levensverlengende of ziektegerichte behandelingen.

Geleidelijke verschuiving: naarmate de ziekte vordert, neemt symptoomgerichte zorg toe en neemt ziektegerichte behandeling vaak af.

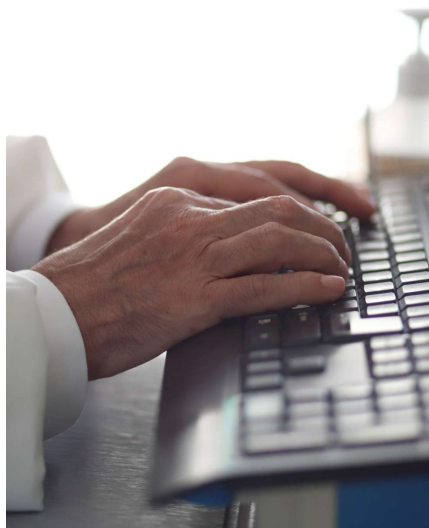

Totaalzorg: aandacht voor lichamelijke, psychologische, sociale, spirituele en existentiële behoeften.

48

MEER INFO?

www.panal.be
www.palliatievezorgvlaanderen.be
www.leif.be
www.mantelzorgers.be
www.vlaamspatientenplatform.be
www.vancurenaarcare.be

49

**Inschrijven voor onze digitale nieuwsbrief?
Doen!**

**Scan de QR-code en laat
je gegevens achter!**

50

Panal

Waversebaan 220
3001 Heverlee
016 23 91 01
vragen@panal.be
www.panal.be